

Gapinge, juni 2011

„Slimmer dan de vos”

In de Flora- en fauna wet en de wetgeving „Natuur beheer” is vastgesteld hoe we de natuur in Nederland zo goed mogelijk moeten beheren. Beschermen staat voorop, ingrijpen is een uitzondering. De praktijk heeft echter geleerd dat ingrijpen in bepaalde gevallen hard nodig blijkt te zijn. Sommige soorten hebben zich in snel tempo kunnen uitbreiden, omdat ze geen natuurlijke vijanden hebben. Als voorbeeld kunnen we dat zien aan het toenemen van de kraaien, kauwen, eksters, vossen en de over-zomerende ganzen. Anderzijds zien we andere soorten in hetzelfde tempo rap afnemen. Terecht wijzen organisaties, zoals de Vogelbescherming, erop dat dit **niet alleen** te wijten is aan predatoren. Maar deze spelen daar wel degelijk een grote rol in. Natuurlijk hebben we niet alles in de hand, wanneer we bijvoorbeeld te maken hebben met langdurige regenval en kou in de periode dat de kuikens van weidevogels het kwetsbaarst zijn. Velen zullen er dan sterven, maar dat wil niet zeggen dat we dan de rest maar op moeten laten vreten door predatoren, want dat overleven zelfs de sterksten niet! In de wetgeving zijn er wel regelingen getroffen voor economische schade, echter is de schade aan de natuur vele malen groter, onherstelbaar en onbetaalbaar. Miljoenen worden er uitgegeven om bepaalde natuur in stand te houden, maar als we maar lijdzaam toe blijven kijken, zal het rap gedaan zijn met de biodiversiteit in Nederland.

De oorzaak

Velen onder ons vragen zich af hoe het komt dat soorten, als de vos, de kraai en de ekster, zo extreem kunnen toenemen en andere soorten zo drastisch afnemen.

Wel, ... het is veel eenvoudiger dan menigeen denkt, daar hoeven we geen dure onderzoeken voor te doen.

Het heeft te maken met het verschil in leefgewoonten van **VO**ssen en **VO**gels!

Ook al zijn de eerste 2 letters en het aantal letters precies gelijk, toch zijn de verschillen tussen deze soorten enorm groot. En dan wordt niet bedoeld dat de ene haar heeft en de andere veren. Het gaat om de 3-V's die staan voor de leefgewoonten van deze dieren.

Die 3-V's staan voor: Voortplanting, Voedsel en Veiligheid!

Als er iets mis is met één van deze drie, kan de soort ernstig in gevaar komen en zelfs met uitsterven worden bedreigd!

Het verschil

*** De vos, de kraai, de kauw en de ekster hebben geen problemen met:

a. de Voortplanting.

b. Voedsel is ook geen probleem. Bij schaarste aan een bepaald voedsel schakelen ze zonder enig probleem over op ander beschikbaar voedsel (patat, fruit, afval, enz.)

c. de Veiligheid is bij de vos optimaal. Het is het grootste roofdier van ons land en heeft geen natuurlijke vijanden. De enige bedreiging is de mens en aangezien het hoofdzakelijk een nachtdier is heeft hij echter weinig te vrezen, buiten de jacht en het verkeer om.

De kraai is moeilijk bejaagbaar en de ekster en de kauw mogen alleen bestreden worden als er economische schade is aangetoond.

*** Bij andere gevoelige/bedreigde soorten vogels, zoals de lepelaar, weidevogels en andere grond broeders, zoals de leeuwerik, maar ook bij zangvogels en de zwaluw, ligt dat anders. De meeste vogels zijn aangewezen op een specifiek biotoop, of op voedsel wat maar beperkt aanwezig is, of alleen op het moment wanneer ze hier jongen hebben. Zowel de veiligheid als de voortplanting kan ernstig in gevaar komen, doordat de groundbroeders en jonge dieren worden opgespoord door de vos op de grond en in bomen en struiken zijn er andere belagers, zoals kraaiachtigen, roofvogels, roofdieren enz. enz.

Ganzen bestrijden door vossen: een zegen of een ramp?

Ook niet onbelangrijk om te vermelden is dat juist het tegenovergestelde gebeurt ten aanzien van het huidige beleid van natuur beherende organisaties, dat vossen de ganzen zouden bestrijden!

Ten eerste: Het is onjuist geweest om zoveel over-zomerende ganzen toe te staan. Bij tijdig ingrijpen van dit probleem had er heel wat leed voorkomen kunnen worden. De overlast wordt steeds groter en onbeheersbaarder. Ondertussen hebben alle organisaties verenigt in de Ganzen-8 ingezien dat bij een goed beheer ingrijpen noodzakelijk is. Het is natuurlijk zeer bedroevend dat het terughoudende beleid in het verleden, er toe geleid heeft, dat nu die zelfde instanties hun verantwoordelijkheid moeten nemen door 2/3 van de populatie terug te moeten dringen doormiddel van „de ganzen opvang” in de slagpennen rui, omdat het via afschot niet meer te realiseren is. Ook wij onderschrijven dat wij tegen het doden van dieren zijn, tenzij er een gegronde reden voor is. Die zelfde mening zijn wij toegegaan met betrekking van predatoren zoals; kraaiachtigen en de vos. Bij een goed beheer is tijdig ingrijpen noodzakelijk, voordat het probleem onbeheersbaar wordt.

Ten tweede: Het is onjuist te veronderstellen dat je met vossen ganzen kan bestrijden. Natuurlijk zullen er enkele duizenden gedood en opgevreten worden, maar dat is slechts een druppel op een gloeiende plaat, bij 300.000 ganzen. (Overigens: „Wie waren er tegen het doden van dieren”?) Ondanks de vos en het schudden of prikken van eieren, is gebleken dat dit niet gewerkt heeft, omdat er nog steeds sprake is van uitbreiding van het aantal ganzen in plaats van terugdringen.

Ieder weldenkend mens kan bedenken, dat precies in de periode (maart- april) dat ganzen broeden en/of jongen hebben, ook de vossen jongen hebben en zich te goed kunnen doen aan eieren en weerloze ganzen kuikens. Als in die periode het voedsel aanbod groot is, zullen de worpen van de vos ook groter zijn (3-7 jongen) en zullen er meer jonge vossen voorspoedig opgroeien. Dat houdt in dat deze jonge vossen weer op zoek moeten naar een nieuw leefgebied. En zo is het mogelijk geworden dat de vos, door het terughoudende beleid, zich over het gehele land heeft kunnen verspreiden!

Echter zodra de jonge ganzen enkele weken oud zijn en ze het gevaar onderkennen gaan ze het water op en wordt het een stuk moeilijker voor de vos om een gans te bemachtigen. En zal de vos op zoek gaan naar gemakkelijkere prooien. Ondertussen is het april - mei - juni en zijn de weidevogels en de lepelaars, reekalfjes enz. een gemakkelijke prooi. Naar mate de

jonge vossen groter worden, neemt de voedsel behoefte ook toe en kan men zelf bedenken hoeveel weidevogelkuikens het moeten ontgelden om aan het zelfde gewicht te komen van één vette gans.

Ten derde: Het is onjuist te denken dat de vos niet in de lager gelegen natte weide gebieden komt. Uit de documentaire „Rotvos” van vossendeskundige Jaap Mulder is gebleken dat de vos ook in deze natte gebieden jongen groot kan brengen zonder hol, gewoon op de grond in een leger in het riet. Ook konden we in deze film zien „hoe simpel” het is om vossen te vangen met netten. Dit kan zeker ook een optie zijn bij het uit voeren van een „goed ganzen beheer”, zeker als afschot vaak ongewenst is in natuurgebieden.

Ten vierde: Het is onjuist te denken dat de lepelaars die verdreven zijn uit het Naardermeer nu veilig zijn, omdat ze zich over het gehele land verspreid hebben en zich sterk hebben uitgebreid. Helaas is de vreugde maar van korte duur (1997-2004). Niet alleen de lepelaar heeft zich over het gehele land verspreid, de vos ondertussen ook!

Het verhaal dat ook in de Oostvaardersplassen een grote kolonie lepelaars werd verlaten door de komst van vossen is veel minder bekend (info Sovon). Ook in Zeeland is al in 2004 door de „Werkgroep Lepelaars” vastgesteld dat Reintje de Vos er geen enkele moeite heeft om enkele honderden meters door het water te gaan naar de eilanden in het Volkerak-Zoommeer. Daar broedden lepelaars, die dachten daar veilig te zijn! En als de vos eenmaal weet waar er een gemakkelijke prooi te vinden is, zal hij daar zeker naar terug keren!!!!!!!!!!!!

Ten vijfde: Het is onjuist te denken dat het mogelijk is dat ganzen en vossen zichzelf door middel van een soort „Terugkoppelingsmechanisme” in aantal terugbrengen. Dat komt omdat deze theorie alleen van toepassing is bij vogels die gelijk gaan broeden tijdens de leg en zodoende de oudste jonge vogels het bij voedselschaarste kunnen overleven. Dit zien we b.v. bij uilen en andere roofvogels, waterhoentjes enz. enz. maar niet bij ganzen, want die eieren komen allemaal tegelijk uit.

Je moet er toch niet aan denken zolang te wachten tot er in Nederland geen sprietje gras meer te vinden is. Of dat er eerst een ziekte uit moet breken, zoals vogelgriep of hondsdolheid.

De webcam van www.volgdevos.nl bij de „Vossenburcht” in de Oostvaardersplassen kan niet alleen informatie verstrekken aan vossendeskundigen en natuur beheerders, maar ook het meekijkende publiek krijgt meer inzage in het leven van de vos. Merkwaardig is dat de live beelden per 9 juni gestopt zijn, met als reden dat de vossen zich gingen verspreiden. Blijft natuurlijk wel de vraag over voor de kritische kijkers; „waarom de vossen zich gaan verspreiden, en waar naar toe”? Of wil men verborgen houden dat de rest van het jaar het menu van de vos niet meer alleen uit ganzen bestaat. En juist nu de reekalfjes rond deze tijd geboren worden en een heel gemakkelijke prooi zijn voor de vos, en daar het mee kijkende publiek niet mee wil confronteren? Of zou het ook kunnen zijn dat, het Staatsbosbeheer er voor het publiek ook niet vooruit wil komen dat de vos minder onschuldig is dan hij op de foto lijkt?

Vervolgens: Het is onjuist te denken dat we vossen nodig hebben om de verzwakte dieren te selecteren, zodat we alleen de sterkste over houden. De vos heeft namelijk geen extra moeite te doen om ook gezonde en grotere prooien te bemachtigen.

En dan zijn er nog voldoende andere beschermde soorten rovers over, zoals marterachtigen,

egels, roofvogels, reigers, ooievaars enz. enz. enz. die deze taak op een meer bescheiden manier vervullen.

Heel merkwaardig vind ik, dat er mensen zijn die denken dat de verstoring door vossen nodig was om de lepelaar uit het Naardermeer te verdrijven, zodat die zich daardoor over het hele land hebben verspreid. Maar dat is natuurlijk onzin, want door gebrek aan voedsel en broedgelegenheid door de lokale toename had die verspreiding in de loop der tijd toch wel plaats gevonden.

De toename van de lepelaars is juist te danken aan het niet aanwezig zijn van de vos, in plaats van zijn aanwezigheid! Het is toch onvoorstelbaar dat mensen met dergelijke ideeën zich opwerpen als “natuurbeschermers” en het beleid bepalen.

Gewoon gezond boerenverstand moet voldoende zijn.

Het valt niet mee om „slimmer dan de vos te zijn”, maar dat hoeft ook niet!

* Als we de vos weer terug dringen naar het gebied waar hij eeuwen lang heeft geleefd;

* En wij lering trekken uit de gemaakte fouten in het verleden;

* Dan hoeven we ook niet eindeloos te discussiëren: Waar de vos, de kraai en de ekster wel of niet bestreden moeten worden, ter bescherming van weidevogels, lepelaars, hamsters of hobbydieren.

Wij vinden het belangrijk dat er aandacht wordt geschonken aan het bestrijden van deze predatoren. En dat er een doeltreffender en duidelijk beleid komt met meer mogelijkheden tot bestrijding, om de biodiversiteit in Nederland in stand te houden en verder te bevorderen. En daarbij tevens om de hobbydierhouders te hulp te komen

Dit artikel is opgesteld door hobbyhouders van dieren en tevens vogel- en natuurliefhebbers.

Namens Aviornis International hopen wij op een goede samenwerking.

Met vriendelijke groet,

Aviornis reg. Zeeland.

Piet Maas (voorzitter)

Theo Verbunt (secretaris)

Bram Maljaars (tekst)